

JAN WAWRZYŃCZYK
WSP w Bydgoszczy

RUSYCYSTYKA NA UNIWERSYTECIE W PITTSBURGHU

Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy współpracuje od kilku lat z Uniwersytetem Pittsburskim /University of Pittsburgh/ w Pensylwanii - jednym ze wschodnich stanów USA. Uczelnia ma długą historię. Powstała w roku 1787 jako Pittsburgh Academy, przemianowana w roku 1819 na Western University of Pennsylvania; nazwę obecną nosi od roku 1908.

Aktualna struktura uczelni obejmuje między innymi tzw. Department of Slavic Languages and Literatures, w ramach którego funkcjonuje głównie rusycystyka oraz - w mniejszym stopniu - polonistyka /uprawiana jest też jednak literatura i lingwistyka ukraińska, słowacka, czeska, serbskochoorwacka/.

Zainteresowania badawcze pittsburskich rusycystów, którzy swoje wykształcenie filologiczne zdobywali w znanych ośrodkach amerykańskich i europejskich /Columbia University, Indiana University, Sorbonne/, są zróżnicowane.

W zakresie językoznawstwa można wymienić takie tematy jak generatywno-semantyczne teorie przypadku, kategorie czasu i aspektu, słowotwórstwo przymiotnika, idiomatyka. Badacze literatury pracują zasadniczo nad okresem wieku XIX-XX, sięgając do epok wcześniejszych jedynie w folklorze. Szczególnie żywe są zainteresowania rosyjską literaturą emigracyjną, związkami literatury z filozofią, twórczością Dostojewskiego, Baratyńskiego i in. Godne uwagi jest też podjęcie problemu autobiografii jako wyznacznika stylistycznego modernizmu w prozie literackiej, a także analizy rosyjskich przekładów poezji amerykańskiej. Odpowiednie publikacje świadczą również, że temtejszym rusy-

cystom nie są obce zagadnienia dydaktyki języka rosyjskiego.

Ich prace ukazują się w ogólnoamerykańskich czasopiśmie slawistycznych i rusycystycznych /"Slavic and East European Journal", "Russian Language Journal", "The Russian Review", "Novyj žurnal"/ oraz w pismach o charakterze międzynarodowym /m.in. "Russian Linguistics", "The Slavonic and East European Review"/. Monografie firmowane są przez wielkie domy wydawnicze USA i Europy, jak np. holenderski Mouton z jego bezcenną i zasłużoną dla słowianoznawstwa światową serią "Slavistic Printings and Reprintings", redagowaną przez C. H. van Schoonevelde, czy Ardis z Ann Arbor. Ma zresztą rusycystyka i slawistyka pittsburska własną serię wydawniczą - "Slavic Series", w której ukazują się - w estetycznym, solidnym opracowaniu edytorskim - monografie i prace zbiorowe członków wydziału.

Przedstawiona wyżej problematyka badawcza rysuje się w opisie bibliograficznym, niepełnym z konieczności, następująco.

Złożone i wciąż dyskutowane zagadnienia aspektu i czasu w języku rosyjskim, interpretacja i opis /także dla celów glottodydaktycznych/ tych kategorii dominują w publikacjach Oscara E. Swana. Swoje poglądy autor ten prezentuje w całym cyklu artykułów, spośród których wymienić należy prace: A generative semantic description of Russian tense and aspect /"Slavic and East European Journal", vol. 22, No. 4, 1978/, The mystery of the "imperfective-completive" /w tymże czasopiśmie vol. 21, No. 4, 1977/, Predicting the present tense from the infinitive /"Russian Language Journal", vol. XXXII, No. 112, 1978/, Toward a functional definition of markedness in Russian aspect /tamże vol. XXXIII, No. 116, 1979/.

O. Swan interesuje się też morfologią derywacyjną. Ogłosił z tej dziedziny artykuł The derivation of the Russian adjectival noun w "Russian Linguistics" /vol. 4, 1980/. Wkrótce ukaze się odrębna monografia słowotwórcza O. Swana w zdobywającej coraz większe uznanie kanadyjskiej serii

"Current Inquiry into Language and Linguistics" wydawanej w Edmonton przez A. L. Vaneka.

Wasył Jaszczun i Szymon Kryński są autorami dzieła leksykograficznego - A dictionary of Russian idioms and colloquialisms: 2,200 expressions with examples, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh 1967. Słownik ten znalazł oddźwięk w Europie, por. wzmiankę recenzyjną o nim w praskim czasopiśmie "Československá rusistika", XVI /1971/, 1, s. 42.

Z innych pomocy dydaktycznych do nauki języka rosyjskiego można wskazać podręcznik: W. Jaszczun, T. Sokolova Kelly, J. A. Mastronie, Russian pattern drills: script, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs 1965.

Spośród prac historyków literatury na pierwszym miejscu warto wymienić zbiór artykułów pt. Russkaja literatura v emigracji, który zredagował i opatrzył przedmową prof. N. P. Poltoratzky. Tom ten, wydany w r. 1972, otwiera uniwersytecką "Slavic Series" i stanowi jedno z podstawowych pierwoźródeł na temat rosyjskiej literatury pięknej, literaturoznawstwa i krytyki literackiej poza granicami ZSRR w półwieczu 1920-1970.

Prof. Nikolaj F. Poltoratzky ma w swym dorobku naukowym monografię XX-wiecznych filozofów rosyjskich; interesuje go szczególnie filozofia dziejów Rosji i filozofia religijna. Należy na tym polu odnotować przede wszystkim dwie publikacje: Berdjaev i Rossija. Filosofija istorii Rossii u N. A. Berdjaeva /New York 1967/ oraz I. A. Il'in i polemika wokrug ego idej o soprotivlenii zlu siloj /London, Canada 1975/. Z publikacji zbiorowych, które zainicjował i opracował prof. Poltoratzky, wymienimy Iz glubiny. Sbornik statej o ruskoij revoljucii /A. Askol'dov, Nikolaj Berdjaev, Sergej Bulgakov, Vjačeslav Ivanov i dr./, 2-e izd. Vstupitel'nye stat'i N. Poltorackogo i N. Struve, Paris 1967; Russkaja religiozno-filosofskaia mysl' XX veka, Pittsburgh 1975 stanowi 2. tom "Slavic Series". Wiążące się z sylwetką I. A. Iljina poglądy filozoficzno-społeczne autora Zmartwychwstania N. P. Poltoratzky analizował w ar-

tykule Lev Tolstoy and "Vekhi" /por. "The Slavonic and East European Review", vol. XIII, No. 99, 1964/.

Jane Gary Harris jest tłumaczką i wydawczynią prozy krytycznej i listów Osipa Mandelsztama. Dzięki jej wysiłkowi /współautorem przekładu jest C. Link/ czytelnicy anglojęzyczni otrzymali obszerny, liczący ponad 725 stron tom, zaopatrzony w szczegółowe komentarze i przypisy: Mandelstam, The complete critical prose and letters, Ardis, Ann Arbor 1979. Teksty O. Mandelsztama poprzedza rozległe studium J. G. Harris /s. 3-49/ pt. The impulse and the text. Dzieło poety rosyjskiego w jej opracowaniu zostało przyjęte bardzo życzliwie zarówno w USA, jak i Europie, co znalazło wyraz w pozytywnych recenzjach książki na łamach periodyków naukowych tudzież prasy codziennej /por. m.in. "Slavic and East European Journal", "Times Literary Supplement", "Pittsburgh Post-Gazette"/.

Iudmila Koehler ogłosiła między innymi dużą monografię o A. Delwigu pt. Anton Antonovič Del'vig: a classicist in the time of romanticism, Mouton, The Hague 1970. Jej ostatnia książka, N. F. Fedorov: the philosophy of action, Pittsburgh 1979, zawiera rozdział poświęcony kwestii wpływu idei Fiodorowa na F. Dostojewskiego, Lwa Tołstoja i Władimira Sołowjowa.

Patricia A. Krafčik jest autorką interesującego artykułu o porównaniach w tekstach folklorystycznych. Por. jej The Russian negative simile: an expression of folkloric fantasy /"Slavic and East European Journal", vol. 20, No. 1, 1976/.

Pittsburski ośrodek rusycystyczno-slawistyczny był w roku akad. 1980/1981 jednym z 424, funkcjonujących na terenie USA i Kanady /wg zestawienia M. Sendicha Russian and Slavic programs and faculty in United States and Canadian colleges: 1980-1981, umieszczonego w czasopiśmie "Russian Language Journal", vol. XXXIV, No. 119, 1980, s. 121-166/. Jego działalność naukowa i edytorska wnosi określony wkład do ogólnego dorobku rusycystyki i slawistyki północnoamerykańskiej,

którego skala i różnorodność tematyczna zasługuje bez wątpienia na baczniejszą uwagę slawistów wschodnioeuropejskich.